Наше Слово

УКРАЇНСЬКИЙ ТИЖНЕВИК
TYGODNIK UKRAIŃSKI
UKRAINIAN WEEKLY

Рік LXX № 27 (3542) Варшава, 6 липня 2025 року, Ціна / Cena 7 zł (vat = 8%) INDEKS 366609 ISSN 0027-8254 Інтернет-версія газети nasze-slowo.pl

Фото Людмили Лабович

Дарій Кришпинюк: «Наша задача – показати, що ми можемо організувати якісні цікаві заходи». с. 8

Не буде «Школи для всіх»? с. 2

Розмова з міжкультурною асистенткою Людмилою Шубіною. с. 3

ISSN 027-8254
27
9 770027 825252

eprasa.pl 83b5b880e6

ОСВІТА

Павло Лоза
Фото – автора статті

Не буде «Школи для всіх»?

«Школа для всіх» – освітня програма, яка передбачає підтримку інтеграції дітей із міграційним досвідом, зокрема з України. На цю ціль було отримано 500 мільйонів злотих від Європейського Союзу. Але уряд Польщі не поспішає з реалізацією проєкту.

Про припинення освітньої програми «Школа для всіх», серед інших, на своїй фейсбук-сторінці написала Мирослава Керик, голова фонду «Український дім».

«Сьогодні стало відомо, що Канцелярія прем'єр-міністра та Міністерство національної освіти не будуть реалізовувати програму „Школа для всіх", яка мала допомогти школам навчати українських дітей, працевлаштувати міжкультурних асистентів та підтримати українських і ромських дітей в інтеграції до польської системи освіти. Ми працювали над цією програмою з міністеркою Йоанною Мухою півтора року, а кошти мали надійти з Європейського Союзу», – написала у соцмережі 23 червня очільниця української організації у Варшаві.

Раніше про це повідомила заступниця міністерки освіти Йоанна Муха під час засідання Робочої групи з питань інтеграції в освіту дітей-громадян України при Міністерстві національної освіти.

Саме Йоанна Муха разом зі своєю командою розробила програму «Школа для всіх». Вона, зокрема, відповідала за освіту дітей із сімей мігрантів та біженців. Після рішення Канцелярії заступниця міністерки освіти оголосила про свою відставку.

«Пані та панове, сьогодні я пішла у відставку з посади державного секретаря Міністерства національної освіти, – написала Йоанна Муха в соціальних мережах, згадавши, що протягом багатьох місяців інтенсивно працювала над проєктами, які, як вона наголошує, „могли б змінити польські школи". – На жаль, попри численні спроби та розмови, не вдалося отримати підтримку для їхньої реалізації в керівництва Міністерства національної освіти та уряду. У цій ситуації я вважаю невиправданим продовжувати роботу на попередній посаді».

«Школа для всіх» є одним з найбільших освітніх проєктів. Робота над ним триває з осені минулого року. За планом програма охоплює виділення коштів на працевлаштування понад тисячі міжкультурних асистентів для дітей з України у 2025-2027 роках, а також навчання вчителів та директорів шкіл роботі з дітьми, що мають міграційний досвід. Додамо, що працевлаштування асистентів насамперед мало на меті розвантажити вчителів.

У рамах фінансування була передбачена також профілактика психічних розладів і педагогічний супровід дітей та молоді з досвідом міграції. Очікувалося, що програма охопить близько 30 тисяч учнів-мігрантів з України та інших країн. У Польщі, окрім українців, це найчастіше – білоруси й в'єтнамці. Водночас для реалізації програми від Європейського Союзу було отримано 500 мільйонів злотих.

Над розробкою проєкту інтенсивно працювали ключові департаменти Міністерства освіти та 20 громадських організацій, зокрема Фундація на благо соціального різноманіття (FRS), фонд «Український дім», Польський міграційний форум, Центральна рада ромів у Польщі та інші. Тому не дивно, що неурядові організації підтримують Йоанну Муху та шкодують про рішення Канцелярії прем'єр-міністра.

«Це була перша за тривалий час ініціатива Міністерства національної освіти, присвячена освіті та інклюзії дітей із досвідом міграції, що реалізовувалася у такій тісній співпраці з громадськими організаціями – із залученням експертизи найвищої якості та практичного досвіду організацій, які щодня працюють із цією тематикою. Ключову роль у формуванні цієї співпраці відіграла заступниця міністерки освіти Йоанна Муха, за що ми щиро їй вдячні», – читаємо на фейсбук-сторінці Фундації на благо соціального різноманіття (FRS).

«Це небезпечний сигнал для всіх нас. Понад 1,5 року роботи будуть марними. Праця десятків організацій, експертів, вчителів, асистентів, громадських активістів», – пише Наталія Панченко, лідерка «Євромайдану-Варшава». Вона як представниця фонду «Stand with Ukraine Foundation» бувала на зустрічах з Йоанною Мухою щодо програми.

Як зазначає активістка, програма, яка мала побудувати міст між українськими та польськими дітьми, забезпечити школу необхідними інструментами, допомогти вчителям, побудувати відкрите та вразливе суспільство, «була відхилена».

«Уряд піддався тиску російської пропаганди та її прихильників. Я вважаю, що це рішення повністю політичне. І дуже неправильне», – пише Наталія Панченко.

Через рішення Канцелярії не буде працевлаштовано сотню важливих у роботі з дітьми-мігрантами міжкультурних асистентів, не відбудеться навчання вчителів для роботи в міжкультурних класах.

«Ми не дамо дітям інструментів, щоб вони почувалися безпечно та відчували підтримку. Усе це в той час, коли освіта має об'єднувати, а не розділяти», – вважає лідерка «Євромайдану-Варшава».

Після того, як справа була оприлюднена в ЗМІ, заступниця міністерки освіти Катажина Любнауер у коментарі для видання «Ґазета виборча» заявила, що програму не скасовано. Проте коштів на її реалізацію досі немає.

За повідомленням порталу onet.pl, сьогодні понад 200 тисяч учнів з України навчається у польських школах. 150 тисяч приїхали до Польщі після початку повномасштабної війни, 50% – це діти та молодь із сімей, які приїхали до країни перед 2020 роком. Від вересня 2024 року всі діти з України підлягають освітньому обов'язку, тобто зобов'язані відвідувати «зерувку», початкову та середню школу. ●

eprasa.pl 83b5b880e6

РОЗМОВА

Григорій СПОДАРИК

«Бути поруч у найважчі моменти»

Розмова з міжкультурною асистенткою Людмилою Шубіною

Невідомо, чи Польща надалі фінансуватиме діяльність міжкультурних асистентів, які працюють з українськими дітьми в школах. Про важливість такого піклування розповідає Людмила Шубіна. Саме це завдання вона виконує в українській школі в Бартошицях.

Фото з архіву школи

– Як ви потрапили до школи в Бартошицях?

– Я приїхала з України до Польщі у перший день, коли розпочалася повномасштабна війна. У мене тут живе сестра, тому приїхала саме сюди. Я знала, до кого їду. Звісно, тоді про українську культуру ми особливо не думали. Ми втікали, бо було дуже страшно. Але я розуміла, що їду в місце, де є душа, частинка української культури. Дуже тішуся, що знайшла себе тут, у цій школі. За професією я юристка, проте була можливість влаштуватися міжкультурною асистенткою, і тепер працюю на цій посаді.

– У чому полягає ця робота?

– Допомагаю дітям з України адаптуватися, інтегруватися. Співпрацюю з директором школи, вчителями, відвідую деякі уроки, якщо діти цього потребують, і перекладаю. Польську мову вже вивчила на достатньому рівні, тому можу бути корисною. Також допомагаю педагогам у психологічному супроводі дітей, бо є мовний бар'єр, культурні відмінності теж відіграють роль. Працюю передусім із тими дітьми, котрі приїхали з України під час війни й тепер інтегруються в нову освітню реальність.

– Що впливає на те, як проходить адаптація?

– Велике значення має характер школи. У Бартошицях підтримують українську культуру, і це дуже важливо – адаптаційний шок тут менший. Коли діти чують свою рідну мову, їм легше в навчанні. Вони перебувають у знайомому культурному середовищі, що зменшує міжкультурний бар'єр.

– Частина дітей, імовірно, повернеться в Україну. Чи важливо, щоб вони не втратили зв'язок із рідним?

– Так, це дуже важливо. Школа справді багато робить для підтримки української культури, щоб діти не забували, хто вони, ким були їхні предки. Бачу великий внесок у збереження пам'яті про українську культуру. Гарною площиною для інтеграції є шкільні свята, наприклад, День вишиванки. Минулого року ми організували його більш масштабно: були концерти, тести на знання української мови й культури, обговорення значення вишиванки. Цього року святкували скромніше через екзамени у восьмих класах. Але навіть у простішій формі це зміцнює знання, а діти із задоволенням беруть участь у таких подіях.

– Скільки може тривати адаптація дитини?

– Це дуже індивідуально. Все залежить від її психологічного стану, від того, з ким вона приїхала. У більшості випадків – лише з мамою, що вже створює додатковий тягар, бо родина неповна. Можу поділитися власним досвідом. У мене є син і дочка. Донька адаптувалася швидше, адже була ще маленька. Син – старший, йому важче. Він добре розуміє, що відбувається, слухає новини, слідкує за подіями, душею і серцем залишився там, в Україні. Донька ще не до кінця все розуміє, але сприймає все по-іншому. І з такими дітьми потрібно працювати. Схожих ситуацій – дуже багато. Наш тато залишився в Україні, він працює прокурором та документує воєнні злочини, вчинені росіянами. Дітям емоційно важко – це факт.

– Чи вважаєте ви, що посада міжкультурного асистента в польських школах є вдалою ініціативою?

– Так, безперечно. Це дуже вдала ініціатива. Це додаткова підтримка для дитини, яка адаптується. Робота асистента дійсно має велике значення.

– Які настрої панують серед дітей? Вони більше прив'язуються до нового місця чи переважає туга за Україною?

– Тут усе залежить від того, який настрій у родині. Якщо мама каже: «Я залишуся», то й дитина, найімовірніше, так думатиме. Знову звернуся до прикладу з моїми дітьми. Тимофій переконаний, що він повернеться додому. Юстинка знає, що вона українка, але польською вже говорить без акценту. Безсумнівно, обоє люблять свою землю і свою культуру. Був навіть кумедний випадок із Юстинкою. Якось у школі на обід привезли вареники й сказали, що вони «руські». Донька встала і заявила: «Я їм тільки українські!» ●

eprasa.pl 83b5b880e6

«На Івана, на Купала» – до Дубичів

19 липня у Бахматах біля села Дубичі-Церковні в Гайнівському повіті (Підляське воєводство) відбудеться фестиваль «На Івана, на Купала». Це найбільший за кількістю учасників захід, який організовує Союз українців Підляшшя.

У програмі фестивалю – ярмарок народних ремесел, зокрема вишивка, кераміка, показ художнього ковальства та гончарства. Традиційно відбудеться концертна частина: хода колективів-учасників фестивалю, купальський обряд із пусканням вінків, якому передуватимуть майстер-класи з їхнього плетіння. Будуть і музичні концерти фольклорних та естрадних колективів.

Свято розпочнеться о 19:00. Триватиме до 1:00 ночі.

За деталями та актуальною інформацією про подію слідкуйте на сайті організації (**zup.org.pl**) та фейсбук-сторінці Союзу українців Підляшшя.

Товариство «Маґурич» ремонтує надгробки в Україні

З 1 по 14 липня товариство «Маґурич» проводить реконструкцію надгробків на польсько-українському цвинтарі при Інституті для сиріт і бідних імені графа Станіслава Скарбека. Він розташований в селі Заклад поблизу Львова.

Цвинтар з приблизно 80 надгробками був зруйнований Червоною армією у вересні 1939 року. Члени й волонтери «Маґурича» приїжджають сюди на відновлювальні роботи вже вчетверте.

«Нам вдалося відремонтувати 31 надгробок, з яких лише п'ять після реставрації набули первісної форми. Решта – позбавлені хрестів і скульптур, фрагменти яких ми знаходимо, але зазвичай у критичному стані. Ще плюс-мінус стільки чекають на ремонт», – читаємо на фейсбук-сторінці організації.

Охочі долучитися до суспільної роботи на цвинтарі у Закладі можуть зв'язатися з головою товариства «Маґурич» Шимоном Моджеєвським за українським номером +380 966 577 422 або електронною поштою szymon.modrzejewski@gmail.com.

Проєкт фінансується завдяки грошовій підтримці Центру діалогу імені Юліуша Мєрошевського та з власних коштів «Маґурича».

Збір коштів для порятунку святині в Сяноці

У місті Сянік триває збір коштів для порятунку унікальної пам'ятки – церкви, розташованої поблизу Королівського замку.

Храм був збудований у 1784 році на пагорбі з краєвидом на мальовничу долину річки Сян. Це цегляна церква, створена з польового каменю на вапняному розчині, яка захоплює своєю унікальною архітектурою. Понад 30 років вона залишається православним кафедральним храмом, вірянами якого є багато членів української громади, що живуть у місті. Однак через незадовільний технічний стан фасаду та даху заплановано капітальний ремонт.

«Загальна вартість інвестицій оцінюється приблизно в 320 000 злотих. Це величезна сума для нашої невеликої парафіяльної громади. Зважаючи на складний ремонт та його вартість, ми з надією звертаємося до вас, просячи про підтримку», – читаємо на сторінці збору коштів, розміщеній на порталі zrzutka.pl, під назвою «Wesprzyj remont zabytkowej cerkwi w Sanoku».

Донори, які бажають підтримати відновлення святині, також можуть надати свої імена та імена близьких, щоб за них молилися під час служб.

Кожен благодійний внесок незалежно від суми наближає церкву до повернення її колишнього вигляду.

«Ми знаємо, що кожен має свої потреби, але віримо, що з Божою допомогою знайдуться люди, які підтримають наші зусилля. Разом ми зможемо зберегти історію для майбутніх поколінь!» – закінчується допис на сторінці збору коштів, яку створила православна парафія Святої Трійці в Сяноці.

Збір коштів на порталі zrzutka.pl триває до 13 липня.

У Польщі планували замах на президента України

Служба безпеки України повідомила, що було зірвано замах на президента Володимира Зеленського, який планувався в аеропорту Ясьонка у Ряшеві. Його підготував громадянин Польщі, що діяв від імені ГРУ.

Цю інформацію 23 червня повідомив Василь Малюк, голова Служби безпеки України. У розмові з журналістами очільник СБУ зазначив, що його підлеглі запобігли двом замахам на главу держави: у штаб-квартирі Володимира Зеленського в Києві минулого року та – у співпраці з польськими службами – в аеропорту Ряшева. Однак він не назвав дату інциденту, який стався на польській території.

Своєю чергою голова Міністерства внутрішніх справ і адміністрації Польщі Томаш Семоняк на платформі X (колишній Twitter) заявив, що йдеться про справу квітня минулого року.

«Ми тісно співпрацюємо з українськими службами у питаннях забезпечення безпеки президента Володимира Зеленського. Справа про перешкоджання підготовки до замаху на президента України мала місце у квітні 2024 року та завершилася затриманням, проведеним Агентством внутрішньої безпеки, та арештом громадянина Польщі, який мав такі плани та намагався налагодити співпрацю з російськими спецслужбами. 19 травня 2025 року до суду було передано обвинувальний акт у його справі», – повідомив 23 червня Томаш Семоняк.

Як поінформував на платформі X речник МВСіА Яцек Добжинський, Районний суд у Варшаві обрав запобіжний захід у вигляді тимчасового арешту підозрюваного.

24-та машина для ЗСУ

Гурток ОУП у Катовицях разом із місцевою греко-католицькою парафією Успіння Пресвятої Богородиці передали нашим українським захисникам 24-ту машину.

«Я добре знаю ваше щире ставлення до допомоги військовим. Цей пост – не лише звіт, а й звернення до тих, хто ще вагається: чи варто допомагати? Чи важлива моя участь?

eprasa.pl 83b5b880e6

Так, кожна допомога має значення. Не буває „невеликого" внеску. Коли ми об'єднуємо зусилля, разом робимо великі справи», – написав у фейсбуці заступник голови катовицького гуртка Об'єднання Петро Кормило.

Машину придбано в Англії та через Польщу доставлено до військових ЗСУ.

Мурал вдячності у Любліні

20 червня, у Всесвітній день біженців, у Любліні відбулася унікальна подія – спільне завершення та урочисте відкриття стінопису «Люблін – рятувальник міста: мурал подяки». Це новий символ єдності у місті, де, за попередніми оцінками, зараз проживає близько 20 тисяч українців. Мурал став теж подякою польському народу за підтримку України.

«Ми завжди будемо пам'ятати, як мешканці Любліна відкрили свої серця для кожного українця у найтемніші часи. Цей мурал – символ єдності, дружби та людяності, які не мають кордонів», – говорив під час події генеральний консул України в Любліні Олег Куць, який разом із представниками консульства долучився до створення мистецької ініціативи.

У ході урочистості можна було почути розповідь про ідею появи стінопису. Окрім цього, прозвучали українські та польські пісні у виконанні вокально-хорового гурту «Веселики» та інших артистів.

Мурал розташовано за адресою: ul. Ignacego Daszyńskiego 19A.

Фото з фейсбук-сторінки
Генерального консульства України у Любліні

У Варшаві пройшла розмова про злочин у Сагрині

Подія відбулася 17 червня в Домі зустрічей з історією у Варшаві (Dom Spotkań z Historią). Це була чергова розмова з істориком доктором Маріушем Савою, автором книги «Постріли – як зернятка вервиці».

Нагадаємо, що повна назва видання звучить «Постріли – як зернятка вервиці. Армія Крайова та Селянські батальйони проти українців у Сагрині та інших селах Грубешівського повіту 9-10 березня 1944 року».

В анонсі зустрічі можна було прочитати: «Книжка торкається одного з кількох злочинів, які є особливо невигідними для послідовників некритичного наративу про новітню історію Польщі. Вбивство, скоєне партизанськими відділами АК та БХ (Селянських батальйонів – прим. ред.) проти українських жителів у кількох селах поблизу Грубешова в березні 1944 року, належить до такого собі пантеону ганебних вчинків, з цієї причини применшених, небажаних та стертих з колективної пам'яті поляків».

Зустріч з автором книги, який розповів про історію її створення та результати своєї дослідницької роботи, супроводжували публіцистка Іза Хруслінська та колишній голова ОУП Петро Тима.

«Це історія моєї країни. Жертви з Сагриня були громадянами Республіки Польща. Я хотіла б, щоб польська держава зайнялася важливими для нашої історії місцями, як могили жертв злочинів, скоєних польським підпіллям», – сказала Іза Хруслінська, котра роками дуже активно бере участь у польсько-українському діалозі та співпраці.

Своєю чергою Петро Тима представив історію суперечок щодо пам'яті про Сагринь.

Розмову з гостями вів Адам Бальцер – політолог, керівник програм Колегії Східної Європи імені Яна Новака-Єзьоранського.

Фото з фейсбук-сторінки Kolegium Europy Wschodniej

Чергова лекція у рамах «Люблинських читань»

17 червня у приміщенні Українського товариства (УТ) у Любліні пройшла чергова лекція у межах циклу «Люблинські читання». Цього разу вона була присвячена методології та результатам досліджень питання українських жертв Холмщини, Південного Підляшшя, Надсяння та Лемківщини у 1939-1947 роках. Лекцію провів професор Ігор Галагіда з Ґданського університету.

Український історик з Польщі очолює дослідницький проєкт «Жертви польсько-українського протистояння 1939-1947 рр.». У часи німецької окупації протягом 1939-1944-х у згаданих регіонах загинуло кілька тисяч українців, переважна більшість – у результаті польсько-українського конфлікту. Мета дослідницького проєкту, очолюваного Ігорем Галагідою, – встановити імена та кількість жертв.

Під час зустрічі в осідку УТ відбулася презентація книги «Погром: Грубешівщина, весна 1944 р. Документи й матеріали», у якій зібрано документи про польсько-українські відносини навесні 1944 року в Грубешівському повіті, зокрема про злочин у Сагрині. Авторами видання виступили саме професор Ігор Галагіда, а також Мирослав Іваник.

Організатори нагадують, що основним завданням циклу «Люблинські читання», започаткованого Українським товариством восени 2018 року, є представлення українцям, що живуть у Любліні, цікавих й важливих для них питань з історії, культури, сьогодення. Серед доповідачів – насамперед члени нашої громади, багато з яких є дослідниками, котрі можуть представити чимало актуальних тем. З доповідями запрошують також гостей з-поза української спільноти.

Більше новин читайте на сайті: nasze-slowo.pl.
Опрацював на основі повідомлень Павло ЛОЗА

eprasa.pl 83b5b880e6

ПОДІЇ ТИЖНЯ

Підготувала **Тетяна ДАНЮЧЕНКО**

Візит Анджея Дуди в Київ

28 червня, в День Конституції України, чинний президент Польщі Анджей Дуда здійснив свій останній візит до Києва, де зустрівся з президентом України Володимиром Зеленським. Вони, зокрема і з першою леді Оленою Зеленською, вшанували пам'ять українських захисників і захисниць, поклавши квіти до Стіни пам'яті, що на Михайлівській площі в Києві.

Зеленський відзначив, що Анджей Дуда є особливим гостем, який був з Україною із перших секунд повномасштабної війни.

«Я хочу подякувати ще раз тобі особисто за все, що ми зробили разом із тобою, разом із Польщею. За твою допомогу, спільні важливі вчасні рішення, за кожен твій візит. Сьогодні це фактично твій прощальний візит як чинного президента Польщі, але ми завжди будемо раді тебе бачити в Україні як друга й дуже сміливу людину», – сказав Зеленський.

Він нагадав, що від початку російського вторгнення 24 лютого 2022 року Україна та Польща швидко організували основний логістичний хаб у Ряшеві. Польща надала Україні значну оборонну підтримку. Завжди була з Україною на всіх міжнародних майданчиках: у ЄС, НАТО, у діалозі з іншими партнерами.

«Для нас надзвичайно важливо зберегти такий характер відносин, таку підтримку, таке взаєморозуміння між нашими націями. Принцип добросусідства, принцип „За нашу і вашу свободу", принцип „Вирішувати будь-яку проблему через дуже поважний діалог" – усе це має зберігатися», – наголосив президент України.

Під час зустрічі президенти говорили про подальший розвиток відносин між країнами, безпекову ситуацію в регіоні та світі, стан у дипломатії, відносини та можливі рішення на рівні ЄС і в координації з партнерами по НАТО за підсумками саміту в Гаазі. Також цими місяцями реалізовуються важливі українсько-польські домовленості в оборонній співпраці.

Президент Польщі відзначив зацікавленість польських компаній у відбудові України та розширенні присутності в ній. За його словами, важливим є і зростання товарообігу між країнами та розвиток торгівлі.

Анджей Дуда зазначив, що для нього честь – отримати від Володимира Зеленського орден Свободи і ця нагорода має для нього велике особисте значення.

Він висловив сподівання, що зв'язки, які склалися в останні роки між багатьма поляками та українцями, стануть фундаментом для нових відносин між двома народами. «І також завдяки добрій співпраці нам вдасться вирішити всі історичні питання, які є такими болісними між нашими народами», – додав він.

Анджей Дуда, зокрема, подякував українській стороні за розуміння та ухвалені рішення, які уможливили ексгумаційні роботи щодо загиблих поляків.

Фото з сайту Офісу президента України

Чергова масова атака рф – 537 цілей

Кожна наступна атака росії стає все більшою та масовішою. Так, у ніч на 29 червня рф атакувала Україну рекордними 537 засобами повітряного нападу, ракетами та безпілотниками. З них 249 цілей були збиті, ще 226 визнані локаційно втраченими. Зокрема це були: 477 ударних БпЛА (211 збито, 225 локаційно втрачено), 4 ракети Х-47М2 «Кинджал», 7 балістичних ракет Іскандер-М/KN-23 (1 збито), 41 крилата ракета Х-101/Іскандер-К (33 збито, 1 локаційно втрачено), 5 крилатих ракет «Калібр» (4 збито), 3 зенітні керовані ракети С-300.

Як повідомляють Повітряні сили, зафіксовано влучання засобів повітряного нападу противника у 6 локаціях, падіння збитих – у 8 локаціях. Удари прийшлися на Львів, Запоріжжя, Черкаси, Миколаїв, Кременчук, Івано-Франківськ тощо.

Також під час цього масового ракетно-дронового удару під час виконання завдання в Черкаській області загинув льотчик та втрачено літак F-16: «На жаль, нині маємо ще одну болючу втрату. Цієї ночі, відбиваючи масований повітряний напад противника, на літаку F-16 загинув льотчик 1-го класу підполковник Максим Устименко, 1993 року народження. Пілот застосував увесь комплекс бортового озброєння, збив сім повітряних цілей. Під час відпрацювання останньої – його літак зазнав ушкоджень

eprasa.pl 83b5b880e6

і почав втрачати висоту. Максим Устименко зробив усе можливе, відвів машину від населеного пункту, але катапультуватись не встиг».

Фото з телеграм-каналу monitor_ua

Добровольці збиватимуть дрони

В Україні запустили експериментальний проєкт, який передбачає залучення добровольчих формувань територіальних громад (ДФТГ) до протиповітряної оборони.

Передбачається, що грошове забезпечення становитиме до 100 тисяч гривень в місяць (пропорційно участі), що фінансуватиметься з місцевих бюджетів.

Кабінет міністрів погодив залучення членів воєнізованих формувань та добровольчих формувань територіальних громад Сил територіальної оборони Збройних сил України для посилення протиповітряної оборони території України. Зокрема, погоджено пропозицію Міністерства оборони стосовно реалізації протягом дії правового режиму воєнного стану, але не довше двох років, експериментального проєкту щодо посилення протиповітряної оборони території України шляхом залучення груп протиповітряної оборони, які будуть складатися з осіб, які мають відповідні льотні навички або кваліфікацію.

До таких груп ППО зможуть входити: члени добровольчих формувань територіальних громад – ДФТГ, особи, що не підлягають мобілізації, та ті, хто пройшов підготовку і має сертифікат (для БПЛА).

Такі групи ППО зможуть: виявляти, супроводжувати та збивати повітряні загрози; використовувати дрони, літаки, особисту зброю; отримувати техніку, зброю, боєприпаси від ЗСУ; використовувати власні автомобілі та обладнання.

Організаційно підпорядковуватися вони будуть Силам тероборони, а оперативно – Командуванню Повітряних Сил ЗСУ.

Новий голова УІНП

Як повідомило Міністерство культури та стратегічних комунікацій України, Кабінет міністрів призначив Олександра Алфьорова головою Українського інституту національної пам'яті. Він – український історик, теле- та радіоведучий, громадський та військовий діяч.

З 2010 року був науковим співробітником Інституту історії України НАН України. Є автором, співавтором та упорядником 15 книг і понад 100 наукових статей. З початком повномасштабного вторгнення став офіцером ССО «Азов-Київ», з вересня 2022 року – офіцером 3-ї окремої штурмової бригади, начальником групи гуманітарної підготовки та інформаційного забезпечення відділення психологічної підтримки персоналу. Має звання майора запасу. Одночасно був головою експертної групи з дерусифікації в Києві.

Нагадаємо, колишнього голову Інституту національної пам'яті Антона Дробовича Кабмін звільнив з посади 13 грудня. Рішення на засіданні уряду ухвалили у зв'язку із закінченням його строку на посаді. Антон Дробович був головою УІНП з 2019 по 2024 рік, попереднім очільником інституції був Володимир В'ятрович, який пробув на посаді з 2014 по 2019 рік.

Фото з фейсбук-сторінки Мінстерства культури та стратегічних комунікацій України

Корупційна справа, де фігурує міністр нацєдності

13 червня Національне антикорупційне бюро України та Спеціалізована антикорупційна прокуратура України заявили про викриття корупційної оборудки в будівельній сфері за участю топових посадовців країни, яка могла призвести до заподіяння державі понад 1 мільярдів гривень збитків. Антикорупційні органи повідомили про підозру п'яти фігурантам, серед яких було двоє осіб, пов'язаних із віцепрем'єр-міністром національної єдності Олексієм Чернишовим, – це колишній державний секретар Мінрегіону Василь Володін та колишній радник міністра Максим Горбатюк. НАБУ і САП затримали двох соратників Чернишова, один з яких був вже біля кордону. Близько місяця тому у самого Чернишова було проведено обшуки.

За інформацією, наданою Кабінетом міністрів України, у Чернишова було заплановане відрядження за кордон з 10 по 14 червня. 13 червня (вже після вручення підозр п'ятьом особам у вказаному провадженні) міністерство звернулося до Кабміну з проханням продовжити закордонне відрядження міністра з 15 по 21 червня.

На ситуацію з виїздом Олексія Чернишова за кордон відреагував президент Володимир Зеленський. Він заявив, що міністр поїхав у закордонне відрядження і має кілька завдань: перше – це відкривати хаби в різних країнах, а друге – множинне громадянство. «Наскільки я розумію, що він ці дві речі робить. Відрядження закінчиться, повинен повернутися, все», – додав глава держави.

22 червня віцепрем'єр повідомив, що повернувся в Україну і наступного дня він прийшов у НАБУ. Там йому повідомили про підозру у зловживанні службовим становищем та одержанні неправомірної вигоди в особливо великому розмірі для себе та третіх осіб. Вищий антикорупційний суд призначив Олексію Чернишову запобіжний захід у вигляді застави в розмірі 120 мільйонів гривень. Суд також наклав на віцепрем'єра низку обов'язків, зокрема: прибувати за вимогою до детектива, прокурора та суду, повідомляти про зміну місця проживання та місця роботи, не відлучатися за межі території України, утримуватися від спілкування з іншими підозрюваними та свідками у справі. Також ВАКС розглядатиме клопотання про відсторонення Чернишова від посади.

eprasa.pl 83b5b880e6

ТЕМА НОМЕРА

Людмила ЛАБОВИЧ
Фото авторки статті

Дарій Кришпинюк: «Наша задача – показати, що ми можемо організувати якісні цікаві заходи»

Директором Університетського центру культури і науки в Білостоці став Дарій Кришпинюк. Донедавна працівник Підляського інституту культури (ПІК), координатор фестивалю «Підляська октава культур», також організатор «Меандрів – літньої школи традиції» у Козликах над Нарвою. Вже багато років він пов'язаний з українським середовищем Підляшшя. Розмовляємо про його зв'язки з українцями регіону, зацікавлення та, звичайно, працю.

Кільканадцять років Дарій Кришпинюк був координатором «Підляської октави культур», 2019 рік

– Насамперед розкажи дещо про себе.

– Я родом з Більська-Підляського. Батьки – ні, сім'я батька з села Кнорози, а мами – з Чорної Великої в ґміні Городиськ. Я вчився в Початковій школі № 3 з додатковим навчанням білоруської мови, потім у Рільничому ліцею у Більську-Підляському.

У ліцею я грав на бубнах африканські ритми. І в якийсь момент колежанка сказала, що створюється у Більську-Підляському колектив, і вони шукають музикантів. Це був український гурт, і так почалися мої контакти з українським середовищем.

– Тим колективом був «Яр»...

– Так. Ми грали на «Підляській осені», у Нарві і Черемсі на «Польсько-українських музичних зустрічах». Я тоді познайомився з «Гориною», яка дуже часто приїжджала на Підляшшя. Так склалося, що керівник «Горини» Сергій Востріков попав в аварію на моєму мотоциклі, і це був початок таких добрих контактів в Україні. Дуже швидко я поїхав до «Горини» своїм мотоциклом, і був такий час, коли я майже кожного року їздив до них у гості. Вони також приїжджали сюди.

Потім був другий колектив «Позитив» з Марком Хмелевським, Петром Осташевським і з дівчатами з «Ранку». Я вже тоді вчився в Любліні на славістиці. Там були українська, російська і болгарська мови, де болгарська була першою.

– У Любліні розвинуте українське середовище, чи ти мав з ним контакти?

– Я про це знаю, але тоді не мав з ним зв'язків. Може, просто були інші пріоритети.

– Після навчання ти повернувся на Підляшшя та вже більш помітно увійшов в українське життя.

– Так, наступний мій контакт з українським середовищем – це були Козлики. Уже, мабуть, десять років я беру участь у всяких формах активності в скансені – заходах, майстер-класах. Сам, вже здається вісім років, організую «Меандри – літню школу традиції». Отже, такі різні моменти в житті склалися так, що я став брати участь в українському житті.

– Багато років ти працював в Підляському інституті культури і там був відповідальним за великий фестиваль «Підляська октава культур».

– Це була моя перша робота після закінчення університету. Це було так, що я танцював під час навчання в університеті в Білостоку...

– Тобто ти після Любліна вчився ще у Білостоці?

– Ні, ще перед Любліном. Я просто мав такий епізод – робив у Білостоці бакалавр з міжнародних відносин. Саме в тому часі я танцював народні польські танці. Взагалі-то я танцював ще в ліцею – спершу були «Podlaskie Kukułki» в Більську-Підляському, потім – «Kurpie Zielone» в Білостоці. І як повернувся з навчання в Любліні, то знову став танцювати в колективі «Kurpie Zielone». Тоді директор ПІК-у спитав мене, що я вивчав у Любліні, і коли я сказав, що славістику – а це був другий рік «Підляської октави культур» – то почув від нього: «В нас тут більшість колективів зі Сходу і мені потрібна людина, яка буде займатися контактами з Україною, росією, Казахстаном, Грузією».

Я спочатку працював в рамах фестивалю як перекладач, бо ми тоді видавали такий буклет, і так само займався контактами. Це були мої перші роки при фестивалі. Я також був таким куратором – займався колективами в терені. Вони приїжджали на головну сцену в Білостоці, але крім того їздили з концертами по цілому воєводстві, бо «Октава» відбувалася в багатьох місцевостях. І я з ними їздив як представник організатора.

– Це був Анджей Дирдал, це він тебе втягнув до роботи на фестивалі?

– Так, це був Анджей Дирдал, мій перший директор і перший директор фестивалю. Він взагалі видумав «Октаву» і від початку її організував. Однак прийшов такий момент, коли він пішов на пенсію. Я вже тоді пару років працював при фестивалі, а крім того мене дуже цікавили колективи, які грають етнічну музику, без опрацювань. І вийшло так, що я став координатором фестивалю.

Взагалі я працював у ПІК-у 15 років.

– 15 років в цій установі і кільканадцять років при фестивалі – що за цей час вдалося тобі зробити?

– Щиро кажучи, я не думав, що мені вдалося, але те, що я хотів, – це спрямувати фестиваль в більш етнічний бік, актуалізувати його. На початку на «Октаві» було багато великих, масштабних національних хорів. Коли я став координатором, ми почали від них відходити, тому що, на мою думку, це «заважкий калібр». Вже зараз у Польщі, Європі відходять від таких колективів, це дещо застарілий формат. Коли вони виходять на сцену, ми бачимо

eprasa.pl 83b5b880e6

багато музикантів, є хор, оркестр, танцювальна група на 16 пар, тобто видно цей масштаб, силу. Але воно для мене не є вже таким цікавим. Є цікавіші колективи, які більш безпосередньо відносяться до традиції, наприклад, «Кралиця». Це студентський колектив з Києва, який займається неопрацьованим фольклором і як виходить на сцену, то можна відчути атмосферу села і колишнього співу. Мені це більш подобається, ніж така хорова обробка, дещо радянська.

– Однак ці великі хори завжди мали тут, на Підляшші, свою публіку, яка спеціально приходила на «Октаву», щоб почути, наприклад, хор Верьовки або ансамблі з Кубані.

– Так, я з цим згоден. На такі колективи весь час приходила публіка, і я не кажу, що таких хорів не повинно бути. Їх варто показувати, але треба робити програму більш різноманітною, тобто давати один великий колектив, але крім того щось інше, наприклад, ансамбль з села або студентський гурт, який співає у старовинному стилі. А з іншого боку, треба показувати сучасні опрацювання, наприклад, з хіп-хопом, електронною музикою. Останні два роки видно на Підляшші, що є все більше таких ансамблів, до того ж якісних, які можна показувати в усій Польщі чи навіть на Євробаченні.

– Однак все-таки ці колективи більше для молоді.

– Може, й так, але мені здається, що вони більш підходять таким свідомим слухачам, котрі розуміють цінність традиційної культури. Мені більш подобаються ці автентичні виконання, тому що вони глибші. Тобто, на мою думку, ця музика не так для молоді, як для більш свідомої публіки.

– Ти почав запрошувати на «Октаву» більше гуртів, які виконують автентику. Однак ти сам теж співаєш автентику.

– Так, і співаю, і танцюю. Коли йдеться про танець, то він у певному моменті став частиною мого професійного життя. Я просто 10 років вчу людей танцювати побутові польські танці, але не тільки польські, а й білоруські, українські, різні. А спів – це приватна сфера мого життя, я співаю, бо люблю. Танцювати також люблю, і коли маю нагоду, танцюю, беру участь у фестивалях, навіть організую спеціальні гулянки, щоб можна було потанцювати.

– Співаєш на майстер-класах, а чи маєш потребу, щоб приєднатись до якогось колективу, наприклад, «Добрини»?

– Були такі пропозиції. Ні, не хочу.

– Чому?

– Я вважаю, що сцена – це не місце для автентичного співу. Автентичний спів використовується у живих ситуаціях – день народження, весілля, захід у Козликах, тобто такі приватні справи. Це автентична ситуація для співу. А сцена ніколи не буде автентичною, і мене це не цікавить. Наприклад, я вже не танцюю в колективі. Щоправда сцена – це теж певні емоції, але мені вже надоїло бути на сцені, я не почуваю себе там комфортно. Я знаю, що мені цей спів виходить, і коли б я хотів, то дуже добре співав, але просто я не хочу на сцену.

– Зараз ти зовсім поміняв напрямок свого професійного життя, бо став директором Університетського центру культури і науки в Університеті в Білостоці. Наскільки це поміняє те, чим ти досі займався?

– Я директором є віднедавна. Тут досить складна ситуація, бо це нова інституція, хоча будинкові вже 10 років. До цих пір в ньому були різні інституції, але не було директора, тільки керівники. В такому вигляді це, можна сказати, нова інституція.

На «Меандрах» домінує українська музика і танець, а також місцевий спів, 2024 рік

– Тобто ти є насправді першим директором, а це, мабуть, означає багато праці.

– Так, тут багато викликів. Я займався досі традиційною культурою, фольком і той ринок я знаю, однак ринок науки – ні. На даний момент я щойно починаю розмовляти з людьми, ми організовуємо внутрішні університетські конференції, заходи, записуємо подкасти, робимо показ фільмів, виставки. Кожного дня з'являються нові теми, і мені це дуже цікаво.

На відміну від моєї праці в Підляському інституті культури, я тут теж є таким адміністратором. Перші речі, які я почав, – це порядок. Ми пофарбували стіни, бо тут було дитяче графіті, яке зробили діти воєнних біженців з України – просто тут раніше була соціальна світлиця. Зараз цей будинок має бути універсальним – так, щоб можна було показати і дитячі роботи, і серйозні праці професора.

Тому наразі моя праця – це ремонти, контакти з адміністратором будинку, коли прийдуть прибирати тощо. На культурні події прийде час.

– А які цілі ставиш перед собою, коли закінчиться цей перший етап?

– Напевне, я б хотів, щоб приходило до нас якнайбільше працівників університету, студентів, які шукають місця для реалізації своїх тем, щоб вони могли у співпраці з нами робити концерти, театральні вистави, виставки.

Наша задача – показати, що ми можемо організувати якісні цікаві заходи, і це, думаю, будемо робити – з підтримкою студентів і працівників університету. В університеті працює більше 1200 осіб. Це величезний кадровий потенціал, тому, думаю, можливості теж величезні, і я надіюся на співпрацю.

– Чи буде в цьому всьому місце для української культури?

– Я б хотів, щоб українська культура могла тут себе показати, тому що в нас є потенціал. Навіть вже були такі спроби. Я дізнався, що на Підляшшя приїжджає Національна заслужена капела бандуристів з Києва. Вони якраз шукали зал в Білостоці. Коли я про це дізнався, то подзвонив Марії Рижик, голові Союзу українців Підляшшя, і сказав, що якщо є таке бажання, то можемо організувати концерт у нас. Однак виявилося, що я запізнився буквально на один день. Але якщо будуть такі ситуації, я відкритий до співпраці. ●

eprasa.pl 83b5b880e6

ГРОМАДА

Оксана ЗАТОРСЬКА
Фото надав Петро Пушкар

Яскраве розквітання особистостей

Колишнім і теперішнім – усім, хто пройшов через ельблонзьку сцену

Кожної весни, коли в Ельблонзі зазеленіють парки, защебечуть птахи, запахне бузком і каштанами, до міста з усіх усюд приїжджають діти українських переселенців, щоб взяти участь у Дитячому фестивалі – святі надії й перемоги над небуттям українців у Польщі. І аж важко повірити, що ця історія повторюється вже понад пів століття.

Куліси

Коли після студентського життя починаю професійну діяльність, доля кидає мене до Ельблонґа. Саме тут трапляється мені неймовірна пригода. Маю честь бути запрошеною до організації Дитячого фестивалю та співпраці з цікавими людьми. Такий досвід є неабиякою цінністю.

Як не дивно, весняний фестиваль в Ельблонзі починається ще восени. З підготовкою до чергового фестивалю стартуємо одразу після завершення попереднього. Насамперед потрібно створити сценарій та розподілити ролі й завдання. За цим слідкує **Мирослав Притула**. Голова ельблонзького Об'єднання українців у Польщі – не лише досвідчений організатор, але й людина, що випромінює позитивну енергію та має неабиякий міжособистісний досвід. Він вміє створити атмосферу довіри та натхнення як для працівників оргкомітету, так і для учасників заходу. Тому праця під час фестивалю не здається важкою, додатковим або вимушеним обов'язком, а своєрідною місією. Кожен почувається так само важливим і причетним, розуміє вагу й значення події, яку готуємо.

Найперш до діла приступає **Ігор Сулим** – талановитий IT-спеціаліст, котрий активно долучається до створення вебсайту для реєстрації учасників фестивалю. Його внесок значно спрощує процес збору даних і планування заходу. Окрім того, Ігор розробляє технічний сценарій, де детально описує необхідне оснащення: проєктори, мікрофони тощо. Разом з **Марком Ґураком** він визначає порядок підключення обладнання та передбачає резервні варіанти на випадок технічних несправностей, забезпечуючи безперебійність проведення заходу. Марко – людина дуже скромна і максимально професійна. Він кожен рік завдяки своєму технічному досвіду вправно комунікує за сценою зі звукорежисером. З технікою всяке буває, а за такої кількості учасників і різних художніх форм, які презентують юні артисти, трапляються й непередбачувані ситуації. І саме Марко у моменти кризи вміє з неабияким спокоєм все виправити, щоб діти змогли без переживань показати себе на сцені.

З технічним сценарієм за два тижні до початку фестивалю Ігор Сулим спільно з Мирославом Притулою відвідують Театр імені Александра Севрука, щоб ознайомити технічного керівника з документом. А той своєю чергою доопрацьовує освітлення, створюючи світловий дизайн, що підкреслює настрій та емоції під час виступів.

Коли учасники фестивалю вже зареєстровані, відома їхня кількість, час прибуття до Ельблонґа та потреби, тоді до роботи приступає **Іванка Шміґельська**. Вона поселяє у гуртожитки, опікується обідами й дбає про те, щоб знайти можливості для інтеграції дітей не лише в час їхніх зустрічей у театрі, а й за його межами. На самому фестивалі також надає підтримку за кулісами, забезпечуючи безперебійний хід події.

У кінцевій фазі підготовки до свята з'являються **Анна Столиця**, **Маґдалена Білас**, **Михайло Притула** та **я**. Наше завдання – координувати роботу на сцені під час

eprasa.pl 83b5b880e6

проведення заходу. Ми працюємо над сценарієм для конферансьє, доповнюючи його інформацією про артистів, щоб зробити виступ ще більш змістовним і привабливим.

Напередодні концерту долучається досвідчена і завжди усміхнена музикантка **Божена Притула**. У день події вона виконує обов'язки звукорежисера й координує роботу звукооператора, що гарантує високий художній рівень та бездоганну технічну якість звуку. Адже головне – добре почути артистів.

У ключовий момент **Анна Тюхтій** та **Ірена Божик** стають за кулісами сцени Театру імені А. Севрука, виконуючи важливу роль у підготовці виступів. Вони співпрацюють безпосередньо з артистами та їхніми художніми керівниками: допомагають з гардеробом, контролюють процес переодягання та слідкують за швидким і злагодженим виходом на сцену. Це напружений момент, коли час грає проти них і потрібно швидко реагувати, щоб не зірвати головний сценарій і не допустити провалу дійства.

Джерелом невичерпної позитивної енергії та натхнення для всіх нас під час підготовки й протягом самого фестивалю стає **Ольга Грибек**. Уже з дитинства вона відчула любов до рідного слова, пісні, театру й сцени, поринаючи в атмосферу творчості, яка панувала у її родині та в театральних традиціях села Пенцішево.

Здається, на кожному етапі підготовки до фестивалю присутній **Стефан Дембіцький** – людина високої культури, мудрості, лагідності й доброти. Офіційно він почесний голова Об'єднання українців у Польщі (відділ в Ельблонзі), а неофіційно – «наш Вуйко». Так називали його колишні учасники фестивалю, зокрема я. Він просив дітей звертатися до нього саме так – «вуйко». Тепер, з перспективи років, бачу в цьому простому жесті глибоку мудрість: відкритість, зняття дистанції. Діти запам'ятовують емоції, а це були теплі, щирі стосунки, котрі мали створити атмосферу безпеки й комфорту. Тому з року в рік діти із задоволенням поверталися на фестиваль.

Сцена

16 травня цього року, коли разом із Михайлом Притулою виходимо на сцену театру імені Александра Севрука в Ельблонзі, щоб відкрити Дитячий фестиваль української культури імені Мирона Сича, тремтить нам голос. Хоча серце наповнене радістю та гордістю, адже ми є дітьми ельблонзької землі, цього фестивалю й ліцею в Ґурові-Ілавецькому, одночасно відчуваємо глибоку повагу до ситуації та справжню присутність пана Мирона. Мимоволі шукаю його усмішку, теплий погляд, що все ще живе у пам'яті. І саме тоді помічаю сльози в очах директорки Ольги Сич.

Вже в п'ятдесят сьомий раз на ельблонзькій сцені пролунають дзвінкі голоси й зазвучить українська мова. Тут усі відчуватимуть себе переможцями, так само як і в 1966 році, коли юний Стефан Дембіцький здобув перемогу з «Каменярами» Франка й своєю працею проклав шлях для наступних поколінь.

Дебюти

Виходять несміливо із закулісної темряви і стають на театральну сцену. Дебютанти нагадують вишневі бруньки на світанку, що несміливо підносять свій погляд у пошуках сонця. Палають їм очі й щоки. І як тільки прозвучать їхні імена, на них зійде світло рефлектора та зосередиться увага публіки. У цей момент вони поринають у стан акторського переживання ролі. Наступає неймовірне дійство – механізм індивідуалізації активується. Діти не просто демонструють вивчені ролі – вони наново їх створюють, водночас відкриваючи себе. Черпають натхнення з літературних, музичних і хореографічних творів, а також з власного життєвого досвіду.

Коли ж звучать бурхливі оплески, емоції заповнюють зал і підносяться аж до самих куполів театру, виконавці – вже не просто дебютанти. Вони справжні артисти, котрі починають горіти не відбитим світлом сцени, а власним внутрішнім полум'ям, наче смолоскипи, що освітлюють шлях.

Ось така неймовірна містерія відбувається кожного року на ельблонзькій сцені, де яскраво і пишно розквітають особистості.

Кулуари

Протягом багатьох років я брала участь у дитячому фестивалі в Ельблонзі й добре знаю: під час антрактів в кулуарах відбуваються не менш важливі події, ніж на сцені. У цьому затишному просторі збираються всі покоління учасників, організаторів, учителів, дідусі, батьки й внуки. Там звучать розмови, історії та спогади, що стають окремою, особливою, сторінкою фестивалю. Як цей спогад, розказаний моєю мамою Данусею Кіх-Заторською:

– Я пройшла через ельблонзьку сцену. Перший раз виступила в Ельблонзі на конкурсі декламації й співу у 1974 році. Мене підготувала й супроводжувала тут моя вчителька Стефанія Ліхолат. Вона допомогла мені вивчити вірш «Твій рідний край, дитино». Це було для мене велике пережиття: сцена, виступ і зустріч із різними дітьми. До сьогодні пам'ятаю дитячі малюнки, які брали участь у конкурсі. Було весело, коли на сцену виходили діти й декламували віршики ярославським діалектом: «Два мідведі, два мідведі гурох мулутіли, / два півнікі, два півнікі до мліна нусіли». Тоді діти виступали в оригінальних строях, які привезли їхні бабусі ще «з дому».

Будь ласка, поділіться й ви своєю історією, пов'язаною з ельблонзькими конкурсами. Напишіть про це – згодом, можливо, разом створимо ще одну частину «Ключів до рідного».

Ваші спогади та враження просимо надсилати за адресою: **oksana.zatorska@ukraincy.org.pl.**

eprasa.pl 83b5b880e6

Анна ВІННИЦЬКА
Фото авторки статті

Презентація книжки «Дике поле. Воєнна історія» на Помор'ї

Битів, Білий Бір, Ґданськ, Слупськ, Члухів, Лемборк, Кошалін, Щецін, Старґард – дев'ять міст, десять зустрічей, адже у Члухові їх було дві. Під час кожної – неймовірні емоції, просякнуті вдячністю, але також болем. Усе це завдяки Ользі Соляр – авторці книжки «Дике поле. Воєнна історія», котра протягом кількох днів об'їздила ціле Помор'я, аби засвідчити воєнну правду та зібрати кошти на закупівлю комп'ютерів і дронів для пілотної школи бригади «Дике поле». На кожній зустрічі присутні дякували за захопливу книжку, силу, доброту, віру та надію на завершення війни, яку вона подарувала як українцям, так і полякам.

Гості презентацій насамперед знають Ольгу Соляр як волонтерку, котра від 2014-го допомагає Україні у війні проти росії. Дехто особисто знайомий з нею, інші – через фейсбук, а ще хтось – завдяки допомозі українським воїнам та цивільним мешканцям, до якої долучаються від початку повномасштабного вторгнення. Воєнна волонтерка співпрацює з 231-м батальйоном 128-ї бригади ТрО ЗСУ, а через неї – тисячі українців та поляків, які підтримують Україну саме завдяки Ользі. Вона документує побачене на своїй сторінці у фейсбуці. Однак дописи волонтерки – не лише запис воєнних подій, а насамперед поетична розповідь про людей – як солдатів, які пішли добровольцями на фронт, так і цивільних, яких Ольга зустрічає на прифронтових територіях, а також тварин: собак і котів. Її розповіді спираються на факти, просякнуті болем та трагедією, але водночас сповнені гумору та магії. І такою ж є книжка «Дике поле».

Я читала її два вечори, й з кожною сторінкою наростав біль війни й водночас захоплення відвагою солдатів та глибиною людей з прифронтових місцевостей, яких Ольга зустрічала на своїй дорозі, до яких поверталася і про яких піклувалася. Серед них – дід Михайло, подружжя Кирилівни та Василя чи баба Шура. Баба Кирилівна та дідо Василь були однією з найбільш захопливих пар, яких Ольга коли-небудь зустріла у своєму житті. Хоча за два місяці до зустрічі з волонтеркою вони поховали свого сина, який загинув на війні, попри все, випромінювали таку природну любов, що нею могли обдаровувати всіх інших.

А любов під час війни потрібна, бо як по-іншому витримати варварство росії та воєнну жорстокість. Док загинув нерозумно... За день до смерті він захворів у окопах. Зі звичайною застудою повернувся на базу, щоб одужати. Відлежався там ніч, а вранці, свіжіший, виспаний, з невеликою температурою, вийшов до туалету, але не дійшов... На півдорозі його вбила авіабомба, яка знесла половину обличчя військового, пройшла сотнею осколків і залишила в асфальті вирву глибиною п'ять метрів. А Док вечорами любив грати на гітарі, був спокійною людиною і всі його любили. Після нього залишились червоні шльопанці й така сама пляма крові, що згодом зробилася чорна, а потім вицвіла і злилась з асфальтом. Однак шльопанців Дока ніхто не рушав протягом місяців – вони лежали посеред площі так, як спали з ніг солдата...

«Дике поле» – це книга-репортаж про перший рік повномасштабної війни в Україні та про людей, яких Ольга зустрічала, коли привозила допомогу. Цей час Ольга Соляр провела разом з 128-ю окремою бригадою Сил територіальної оборони «Дике поле» у степах, куди завдяки книзі волонтерки переносимося вже з перших сторінок. Ця історія захоплює автентичністю, описами відваги та витривалості солдатів, а також мешканців прифронтових теренів. І ще – пейзажами, які допомагають усвідомити набагато ширший аспект війни, ніж просто людський. Бо ніхто не задумується, як на війну, вибухи та потрясіння реагують сонечка, жуки чи дерева, позбавлені кори через влучання осколків. Їхні стовбури замість людини прийняли на себе удар... Книжка захоплює поетичними описами, відчуваєш, ніби потрапляєш у це місце посеред степів, солдатів та цивільного населення. Як місця, так і люди стають нам рідними.

– Про цю війну треба написати, – так Монах, стоячи на березі Вовчої біля зниклого села Грушів і дивлячись на течію, сказав до Ольги. Вони приходили на цей клаптик невинного степу, тільки-но з'являлася вільна хвилина. Монах, Бача і Ольга.

– Я напишу, – відповіла Ольга… Відтоді минуло два роки. Волонтерство, надання допомоги та професійні обов'язки не дозволяли сісти за репортаж. Монах і багато інших близьких їй хлопців загинули. Книжку закінчувала писати в березні в окопах з видом на безкрайній Дніпро. А на тому березі були ті, хто хотіли їх вбити.

Монах повернувся в Україну після початку повномасштабної війни зі Щеціна, де працював. Він вирішив боронити свою землю. Невисокий смаглявий брюнет з бородою справді був схожий на монаха. Такий позивний він мав ще в «Айдарі», де вперше Ольга Соляр з ним зустрілася у вересні 2014 року. Військовий сам його вибрав, бо у дев'яності навчався у Києво-Печерській лаврі. Однак Православна церква Московського патріархату повністю знеохотила Монаха, тому він покинув спроби бути ченцем у лоні цієї прогнилої структури й став учителем. Книжка «Дике поле» – це розповідь про такі ж яскраві постаті, як Монах, Бача, Док, котрі покинули спокійне життя, щоб захищати свою землю. Дякуємо за книжку!

Презентацію книжки організовано Об'єднанням українців у Польщі у співпраці з міськими установами на місцях. ●

eprasa.pl 83b5b880e6

Григорій СПОДАРИК
Фото з фейсбук-сторінки Романа Стороняка

День родини в Моронзі

У парафії святого Юрія в Моронзі відбулися Єпархіальні дні родини Ольштинсько-Ґданської єпархії. Свято, що припало на празник Торжественного поклоніння Пресвятим Тайнам Тіла і Крові Христової, зібрало понад 450 учасників – сім'ї вірян, духовенство, молодь та гостей з різних парафій.

День розпочався божественною літургією, котру очолив єпископ Аркадій Трохановський. Після молитви з вітальним словом виступив місцевий парох отець Роман Стороняк. Він підкреслив духовну вагу Свята євхаристії та подякував владиці за присутність.

Тим часом владика Аркадій у своїй проповіді наголосив на центральному місці родини в житті церкви, підкресливши потребу єдності, спільної молитви та свідчення віри через родинне життя. Він зосередив увагу на євхаристії як джерелі духовної сили, що об'єднує християн у спільноті любові.

«Сьогодні через родину має приходити євангелізація. Маємо свідчити про Ісуса Христа в нашому щоденному житті, виховувати дітей у вірі, читати Святе Письмо, брати участь у літургії всією родиною», – підкреслив Аркадій Трохановський. Владика також закликав до молитви за Україну, згадавши воєнні страждання народу, та просив не зневірюватися, а духовно підтримувати одне одного: «Молімося за свою державу, за військо, за родини, які страждають. Нехай нас єднає надія і віра, що будемо одного духа та серця».

По закінченню літургії відбулося вручення нагород дітям, котрі перемогли в єпархіальному художньому конкурсі «Пресвята Богородице, спаси нас!». Щирі малюнки стали свідченням живої віри молодого покоління.

На церковному подвір'ї учасники свята частувалися смачними стравами, спілкувалися, а діти брали участь у веселих забавах. Відбулися також тренування з надання першої медичної допомоги. Ця корисна ініціатива підкреслила важливість піклування про життя і здоров'я ближнього.

Важливою духовною частиною свята стали свідчення українських родин-біженців, які розповіли про пережите: втрати, розлуку, але й віру та надію. Їхні слова зворушили присутніх і стали нагадуванням про ціну миру та силу спільної молитви.

Завершилося свято виконанням українських пісень, що об'єднало учасників у піднесеній, теплій атмосфері. Єпархіальні дні родини в Моронзі показали яскравий приклад духовного єднання, сили віри та християнської радості, яких не можуть зруйнувати жодні обставини. ●

eprasa.pl 83b5b880e6

ІСТОРІЯ

Історичний календар

ЛИПЕНЬ

Підготувала Тетяна ДАНЮЧЕНКО
Фото з Вікіпедії

13 липня 1940 р. – на хуторі Червоний Яр у Дніпропетровській області народився поет, дисидент, політв'язень, член Української Гельсінської групи Іван Сокульський.

Закінчив десятирічку в Синельниковому. Після першої невдалої спроби вступити до Дніпропетровського університету відробив два роки на підприємстві й поїхав на Львівщину, де ще два роки працював на шахті в Червонограді.

У 1962-му вступив на філологічний факультет Львівського університету, став учасником Львівського клубу творчої молоді, де познайомився із творчістю поетів-шістдесятників, а пізніше – і з багатьма з них особисто.

У 1964-му перевівся до Дніпропетровського університету, але вже за два роки його виключили з комсомолу та відрахували з університету «за поведение, не совместимое со званием советского студента» (так позначався націоналізм, який виявили у віршах поета).

Іван Сокульський був одним із перших шістдесятників, які стали на захист української культури: у 1968-му він разом з Михайлом Скориком написав «Листа творчої молоді м. Дніпропетровська», де висловлювався протест проти кампанії цькування Олеся Гончара за роман «Собор» та проти політики зросійщення та цькування української інтелігенції.

Після того, як «Лист» було зачитано на Радіо «Свобода», під прес потрапив і сам Сокульський. У червні 1969-го його заарештували й засудили на 4,5 роки з відбуванням покарання в таборах суворого режиму. В ув'язненні потоваришував з дисидентами, серед яких були Микола Горбаль, Леонід Горохівський, Зиновій Красівський, Василь Овсієнко, Ярослав Лесів, Опанас Заливаха.

Після звільнення зайнявся правозахисною діяльністю, вступив до Української Гельсінської групи, поширював самвидав. За це у 1980 році вдруге був арештований і отримав максимальний термін як особливо небезпечний державний злочинець: 10 років позбавлення волі в таборах особливо суворого режиму і 5 років заслання.

3 квітня 1985 року, за 9 днів до закінчення тюремного терміну, був утретє заарештований і засуджений до 3 років таборів за сфабрикованими звинуваченнями у «хуліганстві». Відбував ув'язнення в таборі особливо суворого режиму. За непокору неодноразово потрапляв до штрафного ізолятору, рік провів в одиночній камері без права на передачі.

У 1987 році зумів передати на волю свідчення про порушення прав людини та тортури, яким наглядачі піддають «політичних»: з усіма фактами і прізвищами. Цей документ потрапив на Захід і справив там ефект бомби, адже на той час радянський лідер Михайло Горбачов заявив, що політв'язнів в СРСР немає.

2 серпня 1988-го звільнений з ув'язнення – після широкої міжнародної кампанії та естафетного голодування, яке оголосила дружина поета Орися Сокульська та дружина іншого політв'язня Ольга Стокотельна.

Після звільнення став одним з провідних діячів українського національного відродження на Дніпропетровщині. Брав діяльну участь у створенні обласного товариства «Просвіта», Народного руху України, Української республіканської партії, Товариства «Меморіал» імені Василя Стуса. За його редакцією вийшло 9 номерів культурологічного журналу «Пороги».

22 червня 1992 року Іван Сокульський помер – далися взнаки і 13 років таборів, і загострення хронічних хвороб.

17 липня 1890 р. – на хуторі Куторжу (за іншими відомостями – в селі Єльках) Хорольського повіту на Полтавщині народився Василь Тютюнник, військовий діяч, начальник Штабу Дійової Армії, пізніше її командувач.

Закінчив Хорольське чотирикласне міське училище, після чого обрав кар'єру військового – вступив до Тифліського військового училища. Служив у 25-му Сибірському стрілецькому полку, що розташовувався в Іркутську та носив ім'я українця генерала Кондратенка.

В роки І Світової війни командував кінною розвідкою полку, на цій посаді пройшов всю війну. В одному з боїв був контужений. Дослужився до звання капітана.

Останній запис у послужному списку Василя Тютюнника відноситься до осені 1917 року: «Відбув у відрядження в Українську раду 2 армії». Він віддав українізованим частинам наказ: кинути фронт і пробиватися до Києва – на захист Центральної Ради. Прорватися вийшло лише декільком частинам, які відіграли значну роль у київських вуличних боях між більшовиками і військами Центральної Ради.

Тютюннику вдалося повернутися в Україну, зайняту німецькими військами, лише навесні 1918 року. Йому дали чин військового старшини і високу посаду в Генеральному штабі гетьмана Павла Скоропадського. Але, будучи помічником начальника відділу Генштабу, він незабаром став членом опозиційного Українського національного союзу і відіграв вагому роль у підготовці антигетьманського повстання.

Був прихильником Симона Петлюри. З листопада 1918-го став заступником начальника Генштабу – начальником оперативного відділу (у військах Директорії, що проголосила створення УНР), брав участь у поході на Київ, що завершився поваленням гетьманської влади, взявши на свої плечі все керівництво повстанськими частинами.

Василь Тютюнник був блискучим стратегом, він вирішив запросити до армії досвідчених генералів і офіцерів старої армії, а своїм помічником узяв генерала Володимира Сінклера, який за місяць до того був начальником штабу військ Скоропадського. Завдяки допомозі фахівців лютий 1919-го став переломним на тлі невдач українських військ, наступ червоних було зупинено. Однак наприкінці травня 1919 року українська армія знову опинилася у скрутному становищі, ведучи одночасно бойові дії проти Білої армії, Червоної армії і польських військ. Петлюра покликав Василя Тютюнника до себе як рятівника армії. Саме Тютюнник розробив план прориву військ УНР у напрямку Проскурова («Проскурівська операція»), яка почалася 1 червня 1919 року. Після її успіху Тютюнник став начальником штабу армії УНР, а через місяць – командувачем армією. У листопа-

eprasa.pl 83b5b880e6

ді 1919-го керував обороною Проскурова, захворівши на тиф. Останнє розпорядження своєму заступнику Василь Тютюнник писав у гарячці – при температурі 40 градусів. Тяжко хворий був доправлений у рівненський госпіталь, де помер 19 грудня від розриву серця. Похований у Рівному.

28 липня 1880 р. – в місті Єлисаветграді Херсонської губернії (нині – Кропивницький) в робітничо-селянській родині народився Володимир Винниченко, український письменник і політик, перший голова уряду УНР, видатний діяч доби Української революції 1917-21 рр.

Попри скруту, батьки віддали хлопця до народної школи, а потім – до Єлисаветградської гімназії. Закінчити її не пощастило: в старших класах гімназії він пише революційну поему, за яку одержує тиждень «карцеру», бере участь у революційній організації, за що його виключають з гімназії. Атестат зрілості отримує в Златопільській гімназії, здавши іспити екстерном.

У 1901 році Винниченко вступає на юрфак Київського університету, але революційна діяльність уже з головою захопила юнака. Уже на І курсі він створює таємну студентську революційну організацію, яка звалась «Студентською громадою», за що у 1902-му його арештовують і садять до в'язниці. Серйозних доказів «злочину» не знайшли, але Винниченка виключають з університету і позбавляють права жити у великих містах.

Також він був позбавлений права на відстрочку військової служби, тож Володимира було забрано в солдати. Побоюючись його революційного впливу на військових, хлопця тримають в канцелярії роти, однак і звідти він регулярно тікає, перевдягнувшись в цивільне, і проводить багато часу, спілкуючись із київським пролетаріатом. Коли це було викрито, надійшов наказ про арешт бунтівника, однак Винниченко, дізнавшись про це, покидає військо і тікає до Галичини.

На той час він уже належав до першої революційної партії України – РУП. У Львові друкується у партійних газетах «Праця», «Селянин», пише брошури й книги на революційні теми. У 1903 році при спробі перевезти нелегальну літературу з Галичини до Києва Винниченка знову арештовують. Із київської фортеці його звільнять у 1905 році через революційні події.

Але не надовго – у 1907 році за партійну агітацію як члена Української соціал-демократичної партії його кидають в Лук'янівську в'язницю. Через вісім місяців Винниченка випускають «на поруки», і він одразу емігрує до Європи. Там багато займається літературою, продовжуючи цікавитися подіями в Україні.

З початком І Світової війни переїздить до Москви, де живе під чужим іменем, видає журнал «Промінь». Революційні події лютого 1917 року повертають його в Україну, де він бере участь у створенні Української Центральної Ради і очолює перший український уряд – генеральний Секретаріат. Усі чотири універсали та інші програмні документи того часу написані саме Винниченком – у них відчувається талант письменника та фах юриста (диплом Київського університету він таки отримав, склавши державні іспити екстерном). В травні 1917 року він очолює українську делегацію на переговорах із Тимчасовим урядом, з яких робить відомий висновок про те, що «російська демократія закінчується там, де починається українське питання».

Утім, його політичні погляди та бачення шляху розвитку України часто розходяться з баченням інших діячів Центральної Ради, зокрема Грушевського та Петлюри. Винниченко кілька разів виходив з українського уряду, потім знову очолював. У часи Гетьманату він тримався в опозиції до влади, хоча, як свідчать спогади Скоропадського і щоденники Винниченка, вони часто спілкувалися. Що не завадило Винниченку вести таємні переговори з більшовиками Раковським і Мануїльським з метою повалення «антинародного режиму Скоропадського», висунувши умову українізації в обмін на «радянську владу в Україні», а коли це не вдалося – взяти участь в підготовці антигетьманського повстання – його навіть було арештовано гетьманськими офіцерами, але через протест української громади змушені були відпустити.

В часи Директорії відбулося його тріумфальне повернення в політику – Винниченка затверджують постійним головою Директорії. Але його розходження з Петлюрою й іншими членами уряду призвели до того, що в лютому 1919 року Винниченко залишає свій пост і невдовзі емігрує до Європи.

Там він пробує створити нову партію, соціальна програма якої наслідувала б більшовиків, однак була б «національніша», тісніше пов'язана з історичним минулим України. Він вийшов з УСДРП й організував у Відні Закордонну групу українських комуністів, створив її друкований орган – газету «Нова доба», у якій опублікував свій лист-маніфест «До класово несвідомої української інтелігенції», сповістивши про перехід на позиції комунізму.

У 1920 році Винниченко почав шукати шляхи повернення в Україну, яка вже була під більшовиками. Більшовики пішли назустріч і навіть запропонували йому стати членом ЦК КП(б)У і зайняти пост заступника голови Раднаркому УСРР із портфелем наркома закордонних справ. Однак, приїхавши до Москви і поспілкувавшись із комуністами, Винниченко інтуїтивно відчув, що все це – фікція і запрошують його більше як весільного генерала. Він повертається до Європи, де іще деякий час підтримує тісні зв'язки із з українською національною еміграцією та групою російських літераторів-емігрантів. Він пише проєкт програми антибільшовицького «Єдиного революційно-демократичного національного фронту», але об'єднати окремі емігрантські групи йому не вдається.

Паралельно в Європі він здобуває славу літератора і драматурга. Тут з величезним успіхом ставляться його п'єси. В УРСР також масовими накладами виходить його новий роман «Сонячна машина» та інші твори. Однак після того, як у 1933-му Винниченко виступив з відкритим листом до Політбюро Компартії, в якому звинуватив Сталіна і Постишева в організації Голодомору в Україні, його оголошують «ворожим елементом», книги вилучаються, гонорари перестають виплачуватися.

На гроші, що лишилися від гонорарів, у 1934 році Винниченко купує в містечку Мужен на півдні Франції садибу, де і проживає з дружиною до кінця життя, пишучи твори, малюючи картини і займаючись садівництвом.

У часи ІІ Світової, коли німці окупували Францію, вони запропонували Винниченку стати українським прем'єром – главою маріонеткового уряду України, але він відмовився. Його кілька тижнів протримали в концтаборі, але потім відпустили.

За сто днів до смерті закінчив свій останній роман «Слово за тобою, Сталіне», де розвінчував міф про «щасливе життя в Радянській Україні».

Помер 6 березня 1951 року. Похований на кладовищі в Мужені.

eprasa.pl 83b5b880e6

Ілюстративні фото Павла Лози

43. Лемківска Ватра в Ждині

Ватра – то найбільше свято лемківской культури в Польщи, подія повна магії, на яку кожного рока приїжджают лемки зо всіх куточків Польщи, але тіж Словаччини, України, Сербії, США чи Канади.

В Ждині стрічаются ціли родини розсіяни по ріжних місцях на світі. Тішатся товдиль свойом винятковом карпатском культуром, плекают рідне слово, співают традиційни пісні, смакуют страви, яких колиси робили їхні бабці і навчают свої діти ремесел, яких практикували їхні дідове.

Ватра то мить протягом цілого, довгого року, коли то лемки можут стрінутися і різом святкувати.

В 2025 році на Ватрі будеме святкувати день народжиня – 35 років Об'єднання лемків.

Зато просиме на Ватру наших сусідів – поляків, поґужан, орав'ян…

Так як на уродиновім святі принесеме Вам виняткову атмосферу, за яку подбає передо шитким головна сцена – на ній найдете лемківску музику в ріжних формах – поп, рок чи чиста традиція. Запросиме ансамблі з Польщи, України, Словаччини, Сербії і Канади. Не бракне тіж виступів поґужан і орав'ян.

Майстерня черговий раз пригадає нам якима ремеслами занималися мешканці карпатского села. Навчимеся як точити жиці, випаляти дегеть, побаткаме яйця і пов'яжеме тебетівки. На Ватрочці діти навчатся лемківских танців, пісень і забав. Будут тіж могли почитати лемківски байки і намалювати до них ілюстрації. Зорганізуєме конкурси лемківского співу і рецитації. В Літерацким Шатрі і Хижи будут мати місце інспіруючи стрічи з науковцями, артистами і політиками. Дізнамеся, яке є місце лемків в Європі, яки проблеми сут для них найголовнішима, де прямуют, яки є стан сучасних досліджень лемків і як розвиваєся лемківска література і мистецтво?

Для гости будут тіж зрихтувани виставки просто неба і традиційні Простір звуку – архівальни записи, спомини лемків розсіяних по Європі. ●

eprasa.pl 83b5b880e6

Програма Ватри 2025

18.07.2025 – П'ЯТНИЦЯ

13.00 – Торжественне розпаліня 43 Лемківской Ватри

13.15 – Юж ідеме з гори, накривайте столи

● Барвінок – ансамбль танцю; Калгарі (Канада)
● Самі кращі – молодіжна група; Моронг (Польща)
● Лабірски голоси – вокальне тріо; Лабірце (Словаччина)
● Полуничка – народний дитячо-юнацький ансамбль народного танцю; Львів (Україна)
● Криштал – танцювально-театральний ансамбль Ансамблю шкіл № 4 ім. Богдана-Ігоря Антонича в Лігниці; Лігниця (Польща)
● Роса – молодіжний вокальний ансамбль; Устя Руске (Польща)
● Лемківский Перстеник – ансамбль пісні і танцю; Горлиці (Польща)
● Лемковина – ансамбль пісні і танцю; Львів (Україна)
● Вітрогон – ансамбль танцю; Білий Бір (Польща)

16.30 – Заспівайме собі, най буде весело

● Карпатія – фольклорний ансамбль; Бітля (Україна)

17.15 – Заграй мі, гудачку, на тоньку струночку

● Калина – фольклорний ансамбль; Інджія (Сербія)
● Ксенія Вереш і Іван Лікар – співоче дуо; Інджія (Сербія)
● Горина – музичний гурт; Горлиці (Польща)
● ЛЮКС – фольк-роковий гурт; (Канада)
● Шаравари – фольк-роковий гурт; Ґурово-Ілавецке (Польща)

20.00 – Най сой витанцюю своїм ладичаси

● Зазуля – фольк-роковий гурт; Варшава (Польща)
● Горпина – фольк-роковий гурт; Ольштин (Польща)
● Калібрі Ґенґ – фольк-реповий гурт; Радвань над Лабірцьом (Словаччина)
● Радвань над Лабірцьом (Словаччина)

Забава до білого рана…

19.07.2025 – СУБОТА

10.30 – Вшануваня жертв акції «Вісла» в Місци пам'яти

● Журавлі – репрезентаційний хоральний ансамбль Об'єднання українців у Польщі; Варшава (Польща)

11.00 – Торжественне привитаня гости 43 Свята лемківской культури

Наданя нагород «Вірний предкам»

● Ослав'яни – ансамбль пісні і танцю; Мокре (Польща)

12.30 – Ей, заграйте, гудаки

● Зоря – хор; Устя Руске (Польща)
● Оберіг – театр пісні; Тернопіль (Україна)
● Свидницки Геліґонкаре – чоловічий фольклористичний ансамбль; Свидник (Словаччина)
● Журавлі – репрезентаційний хоральний ансамбль Об'єднання українців у Польщі; Варшава (Польща)

14:00 – Підскочу сой, дупну ножком

● Полуничка – народний дитячо-юнацький ансамбль народного танцю; Львів (Україна)
● Ластівочка – ансамбль пісні і танцю; Пшемків (Польща)
● Бавниця – дитячий танцювальний ансамбль; Зимна Вода (Україна)
● Аркан – ансамбль народного танцю з перемиской школи – «Шашкевичівки» (Польща)
● Криштал – танцювально-театральний ансамбль Ансамблю шкіл № 4 ім. Богдана-Ігоря Антонича в Лігниці; Лігниця (Польща)
● Ручай – дитячо-молодіжний ансамбль; Горлиці (Польща)
● Бескиди – вокальний ансамбль; Горлиці (Польща)
● Лемківский Перстеник – ансамбль пісні і танцю; Горлиці (Польща)

17:45 – «Заспівайме собі двома голосами» – Юлія Дошна і Івона Іскра-Криницка – концерт-презентація стипендійной програми НІКіСС «Майстер-Учень»

18:15 – Мої ніжки танцюють

● Вітрогон – ансамбль танцю; Білий Бір (Польща)
● Барвінок – ансамбль танцю; Калгарі (Канада)
● Окрестр св. Миколая – фольковий ансамбль; Люблін (Польща)

20.00 – Танцюю, танцюю, ніжки ня не болят

● Лемкус – фольковий ансамбль; Ярошівка (Польща)
● GG Гуляй Город – гурт етно-електро; Кропивницький (Україна)
● Надія – група фольк-рок; Лешно Горішнє (Польща)

Забава до білого рана…

20.07.2025 – НЕДІЛЯ

12.00 – Як я сой заспівам понад яворики

● Вовча зграя – молодіжний роковий ансамбль; Перемишль (Польща)
● Ластівочка – ансамбль пісні і танцю; Пшемків (Польща)
● Сусідки – вокальний ансамбль; Вільхівце (Польща)

13.30 – Оголошиня результатів конкурсу «Лемківщина оком дітини»

14.00 – Співаночки мої, де ж я вас подію

● Лемковина – ансамбль пісні і танцю; Львів (Україна)
● Благовіст – церковний хор; Криниця (Польща)
● Бавниця – дитячий танцювальний ансамбль; Зимна Вода (Україна)
● Співанка – вокальний ансамбль; Мокре (Польща)
● Барвінок – вокальний ансамбль; Краків (Польща)
● Калина – фольклорний ансамбль; Інджія (Сербія)
● Ксенія Вереш і Іван Лікар – співоче дуо; Інджія (Сербія)

16.00 – Конкурс рецитації і співу

● Оравски Розтоки – ансамбль пісні і танцю; Липниця Велика (Польща)

17.00 – Торжественне загашиня 43. Лемківской ватри

● Файна Ферайна – фольковий гурт; Шпротава (Польща)

Організаційни інформації

Квитки купите на місци в ватряній касі, оплата лем готівком: п'ятниця – 80 зл; субота – 80 зл; квиток на два дни – 100 зл.

Того рока ватряни паркінги безкоштовно будут обслуговувати пожежники зо Смереківця. Просиме бисте не блокували дорогу, яка веде на територію Ватри.

Ціна душу – 10 злотих. Кількіст горячой води обмежена і залежит од споживання.

Туалети безкоштовні.

В неділю вхід безплатний од години 8:00.

Артистична програма в неділю зачнеся о годині 12:00.

Безкоштовний вхід на територію фестивалю для громадян України за пред'явленням документа.

Безкоштовний вхід на територію фестивалю для діти до 16 років і дорослих повиже 70 років за пред'явленням документа.

Беручи участ в 43 Лемківскій ватрі, підтримуєш єй реалізацію! Дякуєм!

Ждеме Вас в Ждині!

eprasa.pl 83b5b880e6

«БожеВільні» – психологічний трилер. Режисер – Денис Тарасов, сценаристка – Ксенія Заставська. У головних ролях: Костянтин Темляк, Ірма Вітовська, Сергій Калантій, Віталій Салій, Остап Ступка, Андрій Мостренко. Виробництво: Україна, 2023. Тривалість: 118 хв.

Анна РУССУ

Вибір кожного має значення

«Млявоплинна шизофренія» – псевдодіагноз, який використовував радянський репресивний апарат, щоб позбутися інодумців. Застосовуючи наркотичні засоби, електрошок та інші тортури, в'язням психіатричних лікарень ламали свідомість і розум. Ці факти про каральну психіатрію СРСР лягли в основу художнього фільму «БожеВільні», який завдяки Ukraina! Festiwal Filmowy мали змогу побачити й у Польщі.

Фільм розповідає про бунтаря Андрія Довженка, який до психіатричної лікарні потрапляє за свою любов до забороненої рок-музики. Зрештою, йому доведеться зробити вибір – співпрацювати з КДБ, щоб захистити сім'ю, чи допомогти дисидентам розкрити правду про те, що відбувається в стінах таких закладів. Головну роль зіграв Костянтин Темляк, відомий багатьом зі своєї роботи в фільмі «Смак свободи». Він же постає перед нами в образі Павла Тичини з «Будинку слово. Нескінчений роман». У стрічці також взяли участь такі відомі актори, як Ірма Вітовська, Остап Ступка, Андрій Мостренко, Віталій Салій. Режисером виступив Денис Тарасов, а консультантом – колишній політв'язень, дисидент, відомий психіатр та громадський діяч Семен Глузман.

Тема каральної радянської психіатрії звучала й раніше в літературі чи спогадах дисидентів. Однією із сюжетних ліній роману «Музей покинутих секретів» Оксани Забужко стає історія батька головної героїні, який, виступивши проти системи, потрапляє до психіатричної лікарні. Додому він повертається хворим, зламаним і невдовзі помирає. Складною була й доля його сім'ї, котра зазнавала утисків та була під постійним наглядом спецслужб. Своє ув'язнення описує дисидент Євген Плющ у книзі «Вибране. У карнавалі історії. Свідчення»: «Формально вона називається спеціальна психлікарня, бо тут особливо суворий режим. Хоча на суді, направляючи сюди, у вирокові зачитують: „звільнити з-під варти", тобто тюремного ув'язнення. Насправді ж це евфемізм для психтюрми. Вона огороджена парканом (разом зі звичайною тюрмою) і колючим дротом. У кутках, як і в тюрмах, – „попки" (наглядачі – прим. ред.), автоматники. Окрім звичайних наглядачів, над тобою стоять санітари-кримінальники, медсестри, лікарі». Саме таке місце глядач побачить у фільмі «БожеВільні». Водночас особливістю стає те, що це вперше долю в'язнів радянської психіатричної системи показано в ігровому кіно.

Обравши форму пригодницької історії, створеної для широкого екрана, творцям вдається привернути увагу значного кола глядачів. У перший вікенд прокату в Україні фільм подивилося 9584 глядача. Його помітили й за кордоном. «БожеВільні» отримав приз глядацьких симпатій Варшавського міжнародного кінофестивалю у 2023 році, головну торішню нагороду україно-болгарського кінофестивалю ОКО та перший приз в номінаціях «Найкращий режисер» і «Найкращий актор» (Костянтин Темляк) на кінофестивалі в Монреалі.

Очевидно, що від цього фільму не варто очікувати легкого перегляду з попкорном. Нам покажуть усі жахи перебування в радянській психлікарні. У стрічці дуже багато жорстоких, натуралістичних сцен. Завдяки низці операторських рішень, глядачів залучають до побаченого не лише на рівні емоційних, але й фізичних відчуттів. Наприклад, швидке обертання на екрані головного героя, коли його змушують прийняти сильні ліки, напевно викличе у вас відчуття нудоти. Водночас побудова сюжету довкола гостросюжетної розповіді про сильного персонажа, який може витримати надлюдські страждання та протистояти системі, перемикає увагу від натуралістичних моментів. У глядача залишається віра, що зло буде переможене. До самого кінця непередбачувані повороти сюжету триматимуть в напрузі. Часом динаміка зйомки дещо нагадує фільми Гая Річі, коли в ретроспективі, під звуки музики, бачиш, що насправді події відбувалися зовсім не так, як тобі здавалося.

Одним із важливих мотивів стрічки стає вибір. «То що у тебе: позиція чи поза?» – питає Андрія Довженка полковник Рогоза, один із політв'язнів психіатричної лікарні. Нам показано трансформацію головного героя від наївного бунтарства до боротьби проти системи, коли необхідно взяти на себе відповідальність за долі інших. Великою мірою на вибір Довженка впливає доля його батька, котрий підпалив себе на знак протесту проти несправедливості системи. Так само наприкінці стрічки бачимо, що дії головного героя вплинуть на майбутній шлях його сина, який у останній сцені грає на гітарі, подарованій татом.

Складним буде й вибір інших персонажів. Лікарка Ірина Лахновська, котру блискуче зіграла Ірма Вітовська, має вирішити: залишатися гвинтиком системи, знаючи про її злочини, чи опинитися на місці своїх пацієнтів? «Я втомилась боятися, втомилась потурати злочинцям, які відправляють нормальних людей у психушку», – скаже вона агенту КДБ. Перед таким же питанням постане тесть Андрія Довженка. Розповісти про злочини, що чинить СРСР проти своїх громадян, ризикуючи власним життям та родини, чи надалі співпрацювати з режимом? Іноді ці вибори будуть неочікуваними та змінюватись, як у випадку Жуковця, сусіда Андрія по палаті. Трагічні часи породжують складні вибори, що потребують мужності, – це те, що бачимо на екрані й кожен українець відчуває зараз. А покази за кордоном відкривають цей досвід глядачам з інших країн, показуючи, що кожна дія або її відсутність впливає на сьогодення та майбутнє. У кінцевих титрах творці фільму нагадують, що система психіатричної каральної медицини діє досі не лише в росії, але й на окупованих українських територіях. І тепер глядач, у якій країні не мешкав би, постає перед вибором – що далі робити з цим знанням? ●

eprasa.pl 83b5b880e6

Високопреподобному
отцю митратові
БОГДАНОВІ ОГОРОДНИКУ

З нагоди 40-ліття Ієрейських Свячень
бажаємо Вам Божого благословення,
радості від кожного дня священничої служби
і дарів Святого Духа.
Нехай добрий Бог дарить Вам здоров'я і мир,
а Божа Мати оберігає Своїм Покровом і випрошує
потрібні ласки у Бога на многії і благії літа.
Дякуємо Господу Богу за Вашу присутність
серед нас, за все добро і щирі молитви,
якими служите людям.

7.07.1985 – 7.07.2025

Вдячні парафіяни з Любіна та Хоб'єні

ВІДІЙШЛИ

Висловлюємо слова співчуття
отцю Маріушу Дмитерку
пароху греко-католицьких парафій:
Білого Бору, Бєліци, Мєндзибожа
з приводу смерті Батька

бл. п. Михайла Дмитерка

Молитвою та щирим співчуттям
єднаємося у скорботі
з Вами, Отче Маріушу, та з цілою Родиною Покійного.

Вічна Йому пам'ять!

Управа відділу та гуртка ОУП в Кошаліні

Наше Слово **Adres:** Redakcja "Nasze Słowo", ul. Kościeliska 7, 03-614 Warszawa, tel.: **biuro redakcji** – tel./fax 22 677-88-10, +48 510-162-854, redaktor naczelny – 22 677-88-11, sekretarz redakcji – 22 677-84-46, redakcja – 22 677-84-45. **E-mail:** redakcja@nasze-slowo.pl, prenumerata@nasze-slowo.pl, ogloszenia@nasze-slowo.pl Internet: www.nasze-slowo.pl **Kolegium Redakcyjne:** Piotr Tyma, Paweł Łoza, Tetiana Daniuczenko, Anastazja Krawczuk. **Zespół redakcyjny: pełniący obowiązki redaktora naczelnego** – Paweł Łoza, **sekretarz** – Tetiana Daniuczenko, **redaktorzy** – Igor Szczerba (Warszawa), Anna Winnicka (Koszalin), Grzegorz Spodarek (Kętrzyn), redaktor stylistyczny – Anna Russu, redaktor techniczny – Olga Michaluk, **biuro redakcji** – Katarzyna Stepan. **Współpracownicy:** Anastazja Krawczuk (Warszawa), Stefan Migus (Olsztyn), Piotr Andrusieczko (Kijów), Ludmiła Łabowicz (Białystok), Olena Humeniuk (Kijów), Adam Wiewiórka (Legnica), Daryna Popil (Warszawa), Władysław Graban (Krynica Zdrój), Piotr Wirchniański (Gładyszów).
Wydawca: Związek Ukraińców w Polsce, ul. Kościeliska 7 03-614 Warszawa, tel.: 22 679-96-77 (sekretariat), E-mail: sekretariat@ukraincy.org.pl, biuro@ukraincy.org.pl Internet: http://ukraincy.org.pl **Fotoskład:** Redakcja „Nasze Słowo" **Druk:** Drukarnia „Efekt". Nakład 1700 egz. Pismo dofinansowano ze środków budżetu państwa Związek Ukraińców w Polsce, ul. Kościeliska 7, 03-614 Warszawa.
Konto bankowe dla wpłat w PLN: 47 1160 2202 0000 0000 5515 6292
Konto bankowe dla wpłat w EURO, CAD: IBAN: PL47 1160 2202 0000 0000 5515 6292 BIC/S.W.I.F.T.: BIGBPLPWXXX Bank Millennium S.A., ul. S. Żaryna 2a, 02-593 Warszawa,
Konto bankowe dla wpłat tylko w USD: IBAN: PL20 1160 2202 0000 0000 5515 6196 BIC/S.W.I.F.T.: BIGBPLPWXXX Bank Millennium S.A., ul. S. Żaryna 2a, 02-593 Warszawa.

Poglądy autorów publikacji nie zawsze są zbieżne z poglądami redakcji. Za wiarygodność faktów odpowiadają autorzy. Redakcja nie zwraca tekstów nie zamówionych oraz zastrzega sobie prawo ich redagowania, skracania i zmiany tytułów. Koresponduje z czytelnikami tylko na łamach tygodnika. Rozpowszechnianie materiałów z „Naszego Słowa" wyłącznie za zgodą redakcji. Za treść ogłoszeń i reklam redakcja nie ponosi odpowiedzialności.

„Nasze Słowo" dostępne jest w oddziałach Poczty Polskiej, w wybranych EMPiK-ach oraz w wydaniu internetowym www.eprasa.pl/news/nasze-slowo.

Publikacje wyrażają jedynie poglądy autora/ów i nie mogą być utożsamiane z oficjalnym stanowiskiem Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji. Статті виражають точку зору авторів і не можуть уособлювати офіційну позицію Міністра внутрішніх справ та адміністрації.

eprasa.pl 83b5b880e6

Початкова школа №2

ім. Тараса Шевченка

в Білому Борі

ведена

Фундацією ДЕКА

забезпечує учням початкової школи серед іншого:

- Педагогічну опіку з 7.00 по 16:00
- Харчування (другий сніданок, обід)
- Класи, студії обладнані сучасними засобами навчання (комп'ютери, інтерактивні дошки, спортивний інвентар тощо)
- Навчання чотирьох мов: польська, українська, англійська, німецька, на різних рівнях знань
- Можливість розвиватися у вільний час у безкоштовних позашкільних кружках (танцювальний ансамбль, шкільний хор, різні гуртки, гра на піаніно)
- Численні культурні, розважальні та спортивні заходи
- Безкоштовні поїздки в кіно, театр, аквапарк
- Фінансування шкільних поїздок
- Наукові й соціальні стипендії
- Проживання в гуртожитку
- Безпека та доброзичлива атмосфера
- Навчання в невеликих групах
- Індивідуальний підхід до учня

Запрошуємо учнів до Нашої Школи!

Kontakt: Biały Bór, Słupska 27, tel. 94 373 90 26, 511-533-505
e-mail: sp2bbor@gmail.com • http://sp2bbor.eu/

eprasa.pl 83b5b880e6